

**Іванчук
Анатолій Васильович**

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого,
декоративного мистецтва, технологій
і безпеки життєдіяльності,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0002-6996-1403

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ

Нині техносфера є частиною буття людини та охоплює майже всю біосферу. Наприклад, ще в минулому столітті М. Гайдеггер надавав техніці метатехнічну сутність, тобто те, що нас оточує, або як спосіб існування буття [8]. Поняття «технологічна грамотність для всіх» вперше почали використовувати в США в контексті концепції сталого розвитку цивілізації [12]. В основі цієї концепції — ідея балансу між задоволенням сучасних потреб людства та захистом інтересів майбутніх поколінь. Головною умовою забезпечення сталого розвитку цивілізації є збереження цивілізаційного потенціалу для нинішніх і прийдешніх поколінь людства [1].

З іншого боку, масштаби розвитку техносфери також породжують потребу розуміння середовища техніки, в якому грамотність для всіх набуває форму розумових операцій критичного спрямування та прийняття рішень [13]. Процес прилучення підростаючого покоління до спадщини людства І. Кузьміченко називав інкультурацією [5]. Складовими технічної культури особистості є технічна грамотність і технічна компетентність, а їхнім ядром метатехнічні знання [4]. «Підростаюче покоління необхідно готувати до життя в неперервному зростанні світу техніки шляхом оволодіння достатнім для цієї цілі рівнем технічної культури» [4, 209]. На думку І. Ільїна, ядром технічної культури особистості є система метатехнічного знання, що формує узагальнене розуміння техносфери як соціального явища [4]. Метатехнічні знання як елемент технічної культури породжують такі феномени, як: інтерес до техніки, прийняття рішення в ситуації покупки технічного об'єкта або ситуації його раціональної експлуатації, комунікація зі сферою технічного сервісу тощо [4].

Правильне використання техносфери як частини екологічної системи людини та як ресурсу можливе в контексті парадигми відтворення. Реалізація парадигми відтворення відбувається на принципах сталого, самовідновного використання ресурсів [1]. Із позиції культурологічного методологічного підходу до дослідження технічної грамотності для всіх вона є етапом формування

технічної культури учня [7]. Системотворчим чинником формування технічної грамотності для всіх, на думку С. Санчеса, С. Халіда Латіфа та ін., має стати парадигма дослідження технічних проблем [11].

Грамотність характеризує здатність людини вступати у відношення з оточуючим середовищем, адаптуватися та функціонувати в ньому [6]. Предметна грамотність можлива на основі знань про певну сферу життєдіяльності та їх практичного використання. Базовим компонентом грамотності є досвід вирішення ситуативних задач як фактор соціальної й особистісної адаптації людини до навколишнього середовища [5]. І. Фрумін пов'язує поняття грамотності з двома категоріями життєдіяльності людини — здатністю використовувати набуті знання та здатністю до комунікації в конкретній сфері діяльності [9]. Отже, грамотність для всіх забезпечує здатність людини взаємодіяти з оточуючим середовищем. Іншими словами, будь-який вид грамотності для всіх стосується передусім сфери комунікації між людьми. А. Мамедов сформував головну умову участі людини в комунікаційному процесі як здатність засвоювати, переробляти та використовувати інформацію [6]. «Сутність грамотності лежить в основі комунікації: людина може зрозуміти, що їй повідомляють інші, та повідомити те, що можуть зрозуміти інші люди» [9, 68].

М. Бражніков вважав, що без здатності людини розуміти основи техніки неможливо повноцінно функціонувати в сучасному світі, зокрема приймати правильні рішення [2]. А. Насіпов довів, що елементом технологічної культури учнів є споживацька культура — здатність приймати раціональні рішення на ринку товарів та послуг [7]. Д. Галкін наголошував, що вперше в історії людства технічний пристрій — механічний годинник — став частиною повсякденного життя людини [3]. Однак механічні процеси в основі його принципу дії складні для досягнення та контролю пересічною людиною [3]. Наприклад, у випадку з комп'ютером пересічна людина здатна контролювати лише культурний інтерфейс (сторінку-екран, робочий стіл, маніпуляції з об'єктами тощо). Таким чином, технічна грамотність для всіх, як і цифрова грамотність для всіх можлива в конкретних рамках.

Технічно грамотна людина знає ключові поняття і принципи технічної науки, має уявлення про середовище техніки та вміє використовувати знання на практиці [11]. В основі формування технічної грамотності для всіх ми прийняли реалізацію парадигми дослідження технічних явищ та технічних проблем [10; 11]. У контексті технічної грамотності для всіх сталість техносфери забезпечується, на нашу думку, уявленням про сутність машини як базового об'єкта техносфери, грамотним прийняттям користувацьких рішень (у ситу-

аціях придбання об'єкта техніки та його використання на практиці), грамотною комунікацією з фахівцями служби сервісу і ремонту.

Таким чином, межі технічної грамотності для всіх — це діяльність із придбання та використання технічного об'єкта. У вказаних межах на основі базових технічних знань людина приймає рішення як споживач, як користувач та як партнер комунікації з фахівцями служби сервісу та ремонту.

Список використаних джерел:

1. Адамовський О. М. Ідея сталого лісокористування у ретроспективі. *Регіональна економіка*. 2009. № 3. С. 233–240. URL: http://re.gov.ua/re200903/re200903_233_AdamovskyOM.pdf (дата звернення: 15.01.2022).
2. Бражников М. А. К вопросу об естествознании и естественнонаучной грамотности. *Физика в школе*. 2017. № 3. С. 74–83. URL: http://www.schoolpress.ru/products/rubria/index.php?ID=77686&SECTION_ID=48 (дата звернення: 12. 12. 2021).
3. Галкин Д. В. Digital culture: методологические вопросы исследования культурной динамики от цифровых автоматов до техно-био-тварей. *Международный журнал исследований культуры*. 2012. № 3. С. 11–16. URL: [https://old.culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03\(8\)_2012_Galkin.pdf](https://old.culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03(8)_2012_Galkin.pdf) (дата звернення: 11.12.2021).
4. Ильин И. В., Оспенникова Е. В. Формирование системы метатехнического знания как базовой оставляющей технической культуры современного школьника. *Педагогическое образование в России*. 2011. № 3. С. 208–216. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-sistemy-metatehnicheskogo-znaniya-kak-bazovoy-sostavlyayushey-tehnicheskoy-kultury-sovremennogo-shkolnika> (дата звернення: 22.12.2021).
5. Кузьміченко І. О. Інкультурація особистості у процесі набуття компетентності. *Вісник Житомирського державного університету*. 2012. Вип. 64. С. 33–38. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/8749/> (дата звернення: 04.11.2021).
6. Мамедов А. К., Коркия Э. Д. Коммуникативный статус личности: методология исследования. *Общество: социология, психология, педагогика*. 2018. № 2. С. 33–40. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunikativnyy-status-lichnosti-metodologiya-issledovaniya> (дата звернення: 07.01.2022).
7. Насипов А. Ж., Хотунцев Ю. Л. Формирование технологической грамотности и технологической культуры школьников. *Bulletin of Institute of Technology and Vocation Education*. 2012. № 9. С. 71–75. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=-EJ6NloAAAAJ&citation_for_view=-EJ6NloAAAAJ:aqlVkm33-oC (дата звернення: 07.12.2021).
8. Тавризян Г. М. «Метатехническое» обоснование сущности техники М. Хайдеггером (научно-технический прогресс в оценке буржуазных философов). *Вопросы философии*. 1971. № 12. С. 122–130.

9. Фрумин И. Д., Добрякова М. С. Из доклада: универсальные компетентности и новая грамотность. *Образовательная политика*. 2019. № 3. С. 63–72. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/iz-doklada-universalnye-kompetentnosti-i-novaya-gramotnost> (дата звернення: 21.12.2021).
10. Ivanchuk A., Zuziak T., Marushchak O., Matviichuk A., Solovei V. Training pre-service technology teachers to develop schoolchildren's technical literacy. *Problems of Education in the 21st Century*. 2021. № 79 (4). P. 554–567. DOI: <https://doi.org/10.33225/pec/21.79.554>.
11. Koehler C., Faraclas E., Sanchez S., Latif S. K., Kazerounian K. Engineering Frameworks For A High School Setting. *Guidelines For Promoting Technical Literacy For High School Students. American Society for Engineering Education : Proceedings of the Annual Conference, Portland, Oregon, 2005*. P. 1–14. URL: <https://peer.asee.org/engineering-frameworks-for-a-high-school-setting-guidelines-for-promoting-technical-literacy-for-high-school-students> (дата звернення: 07.08.2021).
12. William E. Dugger Jr. Technology education in the United States. *Современное технологическое образование : материалы XXII междунар. науч.-практ. конф. Москва : МПГУ, 2016*. С. 14–22. URL: <https://komiedu.ru/upload/iblock/1ea/xxii-conf-moscow.pdf> (дата звернення: 08.12.2021).
13. Zuljan D., Valenčič Zuljan M. Tehnološka pismenost študentov, bodočih učiteljev, z vidika znanja, izkušenj ter ocene pomembnosti tehnologije v življenju in v procesu šolanja. *Journal of Elementary Education*. 2015. Vol. 8, № 4. P. 103–120. URL: <https://journals.um.si/index.php/education/article/view/398> (дата звернення: 12.07.2021).

**Калабська
Віра Степанівна**

кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри інструментального виконавства,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
ORCID: 0000-0002-7643-2307

МАЙСТЕР-КЛАС У МИСТЕЦЬКИХ ЗВО (НА ПРИКЛАДІ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ УДПУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ)

Світ постійно трансформується, викликаючи відповідні зміни у різних сферах та галузях суспільства. ХХІ ст. не є виключенням, навпаки — воно вносить свої корективи досить швидко та глибоко. А події останніх двох років змусили людство переосмислити речі, які до того сприймали незмінними. Особливо гостро потреби часу відчують у навчальних закладах, адже готують фахівців, які повинні бути конкурентоспроможними на ринку праці. Тому актуальність